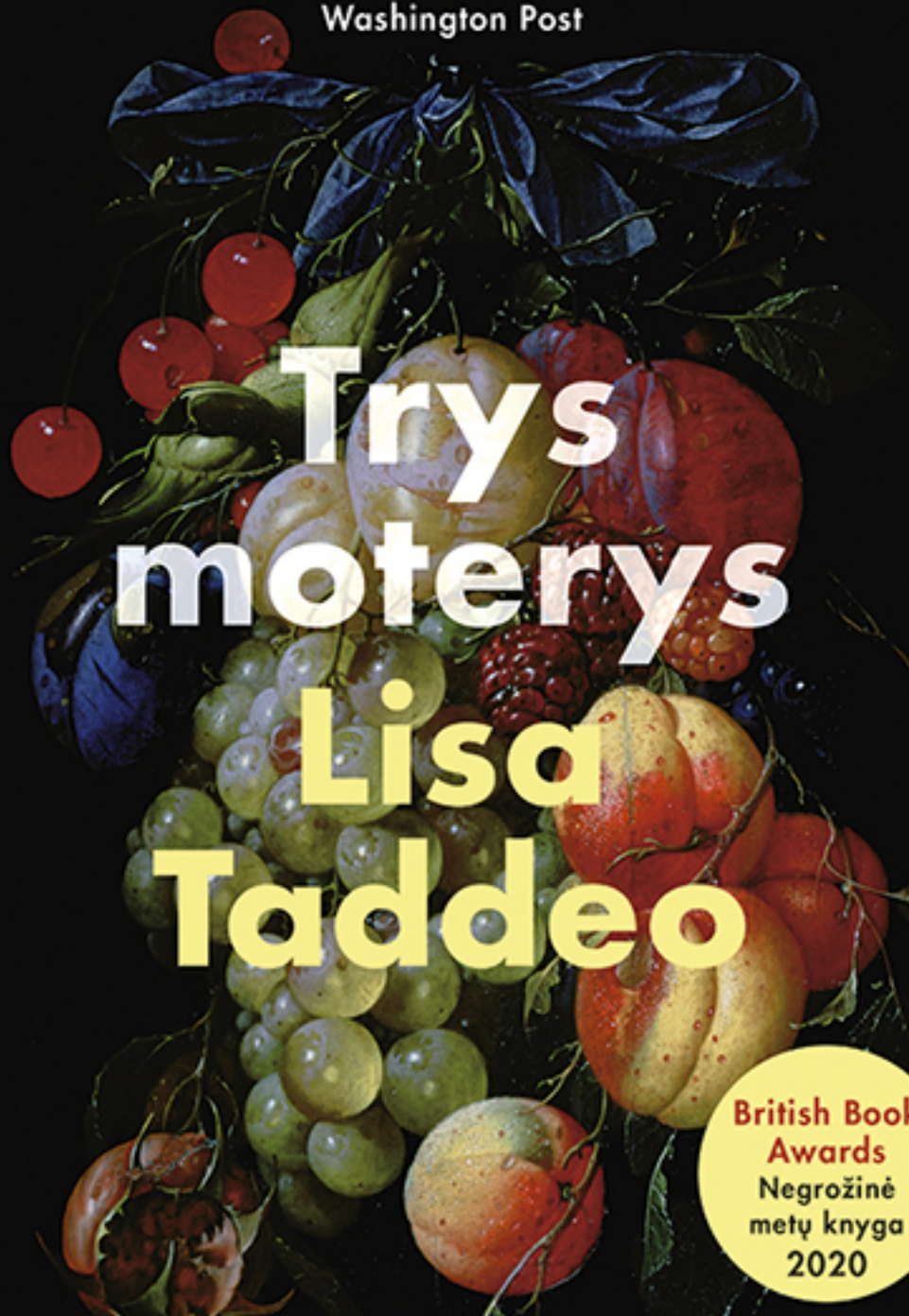

NEW YORK TIMES IR SUNDAY TIMES BESTSELERIS NR. 1

Moters geismo vivisekcija.
Washington Post

Trys moterys Lisa Taddeo

British Book
Awards
Negrožinė
metų knyga
2020

baltos lankos

Lisa Taddeo

Trys moterys

Iš anglų kalbos vertė Eglė Podčasinskiė

baltos lankos

Prologas

Kai mano motina buvo jauna, kiekvieną rytą kažkoks vyras sekdamas ją, einančią į darbą, ir masturbuodavosi, atsilikęs vos per žingsnį. Motina buvo baigusi tik penkias klases, o jos kraitį sudarė krūvelė apyprasčių virtuvinių lininių rankšluosčių, bet ji buvo labai graži. Šis žodis vis dar pirmas ateina į galvą, kai mėginu ją apibūdinti. Jos plaukai buvo Tirolio Alpėse gaminto šokolado spalvos ir ji visuomet šukuodavosi taip pat – suimdavo ir aukštai sukeldavo trumpas garbanas. Motinos oda buvo ne alyvuogių spalvos kaip kitų jos šeimos narių, bet labai savotiško nebrangaus švelniai rožinio aukso atspalvio. Rudose akyse nuolat kibirkščiaavo sarkastiška pašaipa, flirtas.

Ji dirbo vyriausiąja kasininke vaisių ir daržovių kioskelyje Bolonės centre. Jos darbo vieta buvo ilgoje madingoje San Feličės gatvėje. Ten buvo daugybė nedirbančioms moterims skirtų avalynės, juvelyrinių dirbinių, kvėpalų, tabako ir drabužių parduotuvių. Pakeliui į darbą motina praeidavo pro jas žvelgdama į vitrinose išdėliotus plonytės odos batelius ir blizgančius vėrinius.

Tačiau prieš įžengdama į madingąją prekybos rajoną ji turėdavo uždaryti savo daugiabučio duris, tyliai pražingsniuoti siauromis tuščiomis gatvelėmis ir skersgatviais pro spynų meistrus ir mėsaininkus, pro vienišus portikus, kur tvyrojo stiprus

šlapimo ir akmeniniame grindinyje užsistovėjusių balų tvaikas. Tokiomis gatvėmis ją ir sekiojo vyras.

Kur jis ją pamatė pirmą kartą? Greičiausiai tai nutiko prie vaisių prekystalio. Tokia graži moteris tarp gausybės šviežių vaisių ir daržovių: putlių figų, aukštų kalnų kaštonų, saulės sunokintų persikų, blizgančių baltų pankolių galvų, žalių kalafiorų, vis dar daržo dulkėmis nuklotų pomidorų su šakelėmis, tamsiai violetinių baklažanų piramidžių, nedidelių, bet nuostabių braškių, spindinčių trešnių, vynuogių kekių, persimonių, be to, įvairių grūdų ir duonos gaminių: riesčių, trapių, prancūziškų batonų, taip pat čia buvo prekiaujama variniais puodais ir kulinarinio šokolado plytelėmis.

Vyriškiui buvo kiek per šešiasdešimt, jis buvo didžianosis ir pradėjęs plikti. Įdubusius skruostus dengė žilstelėję šeriai. Dėvėjo laikraščių pardavėjo kepuraitę su snapeliu – kaip ir kiti gatvėmis besišlaistantys seniai su lazdomis per savo kasdienės *camminata**.

Vieną dieną jis tikriausiai atsekė ją iki namų, nes vaisių gegužės pirmadienio rytą, kai motina uždarė sunkias daugiabučio duris ir iš tamsos žengė į ryškią šviesą (Italijoje beveik visi daugiabučių koridoriai skendi tamsoje – siekiant sutaupyti jų blankus apšvietimas įjungiamas tik vakarais, o saulės šviesą užstoja storos vėsiaus mūro sienos), ten jos jau lūkuriavo tas niekada anksčiau nematytas senis.

Jis jai nusišypsojo. Ji irgi jam nusišypsojo. Gnauždama rankoje pigią rankinę patraukė į darbą. Motina vilkėjo blaudas siekiantį sijoną. Jos kojos net vėliau, kai buvo vyresnė,

* Klajones (it.) (čia ir toliau – vert. past.).

atrodė neįtikėtinai moteriškos. Galiu įsivaizduoti, kad esu vyras, žiūriu į savo motinas kojas, seku joms iš paskos. Nuolat stebimos įdėmaus vyriško žvilgsnio heteroseksualios moterys išmoksta žvelgti į kitas moteris vyro akimis.

Žingsniuodama pro alyvuogių prekeivį, portveino ir chereso tiekėją motina nuolat juto tą vyrą už nugaros. Jis ne tik sliūkino iš paskos. Atsisukusi už vieno kampo ji akies kraštelio pastebėjo judesį. Tą valandą, skausmingai kylant saulei, akmeninės gatvės buvo tuščios ir atsisukusi motina pamatė, kaip jis laiko iš kelių išsitraukęs ilgą, ploną sukietėjusį penį ir nenuleisdamas nuo jos akių skubriai jį smauko. Senis darbavosi taip monotoniškai, jog atrodė, kad viską žemiau liemens valdo visai kitos smegenys.

Tuomet motina išsigando, tačiau ilgainiui, praėjus ne vieniems metams, to pirmojo ryto išgąstis nublanko virsdamas pašaipia pramoga. Vėlesniais mėnesiais tas vyras išdygdavo prie jos daugiabučio kelis kartus per savaitę, o galiausiai pradėjo lydėti ją ir einančią namo iš darbo. Jų „santykių“ įkarštyje jis ją sekiodavo du kartus per dieną.

Dabar mano motina jau mirusi ir negaliu jos paklausti, kodėl ji tai leido diena iš dienos. Taigi paklausiau savo vyresniojo brolio, kodėl ji nieko nedarė, niekam nesiskundė.

Tai vyko Italijoje septintajame dešimtmetyje. Policijos pareigūnai būtų tik ranka numoję: *Ma lascialo perdere, e un povero vecchio. E una meraviglia che ha il cazzo duro a sua età.*

Nekreipkite dėmesio, tai tik vargšas senis. Stebuklas, jog tokio amžiaus jam dar stovi.

Eidama į darbą ir grįždama namo motina leido, kad tas vyras masturbuotųsi spoksodamas į jos kūną, į jos veidą. Ji

buvo ne iš tų, kurioms tai patinka. Kita vertus, kas ten žino. Motina niekada nekalbėjo, ko ji norėtų. Kas ją uždega ar atstumia. Kartais atrodydavo, kad ji išvis neturi jokių troškimų. Kad jos seksualumas tėra sunkiai pastebimas takelis girioje, kuris atsirado batais trypiant aukštą žolę. Ir tie batai priklausė mano tėvui.

Tėvas mylėjo moteris – mylėjo jas taip, kad moterys tėvo meilę laikė žavia. Jis buvo gydytojas ir vadindavo slaugutes „mielosiomis“, jei jos jam patikdavo, ir „brangutėmis“ – jei ne. Bet užvis svarbiausia – jis mylėjo mano motiną. Buvo akivaizdu, kad motina traukė tėvą – taip traukė, kad man net nejauku prisiminti.

Nors niekada neturėjau progos susimąstyti apie savo tėvo geismą, kažkokia paslaptima to geidulio, visų patinų geidulio, galia mane traukė. Vyrai ne tik nori. Vyrams *reikia*. Vyrai, kuris kasdien sekiojo paskui mano motiną į darbą ir atgal, to *reikėjo*. Prezidentai rizikuoja užsitraukti nešlovę dėl to, kad jiems kažkas pačiulpė. Vyras gali rizikuoti per akimirką prarasti viską, ko taip sunkiai siekė visą gyvenimą. Taip niekada iki galo ir nepritariau teorijai, esą daug galios turinčių vyrų ego toks didelis, kad jie netiki būsią pričiupti; greičiausiai tą akimirką jų geismas toks stiprus, jog visa kita – šeima, namai, karjera – ištirpsta ir virsta mažyte bala, šaltesne ir skystesne nei sperma. Virsta niekuo.

Pradėjusi rašyti šią knygą – knygą apie žmonių geidulius – maniau, kad visų pirma mane sudomins vyrų pasakojamos istorijos. Jų milžiniški troškimai. Juk jie gali kalnus nuversti norėdami parklupdyti merginą ant kelių. Taigi pradėjau kalbėtis su vyrais: su filosofu iš Los Andželo, su mokytoju iš Naujojo Džersio, su politiku iš Vašingtono. Mane išties

patraukė jų istorijos – taip, pavyzdžiui, mane traukia kaskart užsisakyti tą patį užkandį kinų restorane.

Iš pradžių filosofas save pateikė kaip patrauklų vyrą, kurio ne tokia patraukli žmona nenorinti su juo miegoti, – istorija su visomis nemaloniomis išsivadėjančios aistros ir meilės agonijomis. Galiausiai pasakojimas virto istorija vyro, norinčio mylėtis su tatuiruota masažiste, pas kurią lankosi dėl nugaros skausmų. „Ji teigia norinti pabėgti su manimi į Didįjį Surą“, – parašė jis man žinutę vieną ankstyvą skaistų rytą. Kai kitąkart susitikome, sėdėjau priešais jį kavinėje, o jis tuo metu vaizdingai postringavo apie masažistės klubus. Jo aistra nė kiek neatrodė kilnesnė dėl to, kad jam kažko trūko santuokoje, – veikiau ji atrodė ypač paviršutiniška.

Visos vyrų istorijos pamažu vienaip ar kitaip suvienodavo. Kai kuriais atvejais būdavo kaltas užsitęsęs merginimas; kartais tas merginimas būdavo panašesnis į viliojimą, bet dažniausiai visa istorija baigdavosi galingais orgazmo pliūpsniais. Išsiaiškinau, kad nors vyrų variklis užgesdavo užgniaužtas baigiamosios orgazmo salvės, moterims tai dažnai būdavo tik pradžia. Tai, kaip moterys suvokdavo tą patį įvykį, slėpė kažką sudėtingo, gražaus, netgi žiauraus. Šiaip ar taip, būtent moters vaidmuo šiose intermedijose, mano akimis žiūrint, atspindi visa, ką Amerikoje vadiname ilgesiu.

Žinoma, moterų geismas gali būti lygiai toks pat agresyvus kaip ir vyrų, ir tais atvejais, kai moters varomoji jėga būdavo aistra, kai jos tikslas tebūdavo pabaiga, kurią būtų galima kontroliuoti, mano susidomėjimas išgaruodavo. Daugiausia didybės, daugiausia skausmo atrasdavau istorijose, kuriose aistros buvo neįmanoma kontroliuoti, kai savo sąlygas diktavo aistros objektas. Tai buvo panašu į dviračio pedalų mynimą

sukant juos atgal, į agoniją ir beprasmybę, galiausiai – perėjimo į visiškai kitą pasaulį link.

Ieškodama šių istorijų šešis kartus apvažiavau visą šalį. Beveik niekada iš anksto neplanuodavau, kur apsistosis. Dažniausiai stabtelėdavau tokiose vietose kaip Medora Šiaurės Dakotoje. Užsisakydavau skrebutį su kava ir įnikdavau į vietos laikraštį. Taip suradau Megę – jauną moterį, kurią kitos, dar jaunesnės, moterys vadino „kekše“ ir „stora pyzda“. Ji buvo kaltinama tuo, kad užmezgė santykius su savo vedusiu mokytoju. Jos atveju netikėta buvo tai, jog jie neturėjo lytinių santykių. Anot Megės, jis ją patenkino burna, bet savo džinsų atsegti nелеido. Tačiau mokytojas prikaišiojo geltonų lipniųjų lapelių su žinutėmis jos mėgstamoje knygoje *Saulėlydis* – prie pastraipų apie ilgalaikį ryšį tarp dviejų nelaimingų įsimylėlių. Taip jis nubrėžė paraleles su jų pačių santykiais. Būtent tokių lipniųjų lapelių gausa ir faktas, kad juose paliekamos žinutės būdavo nepaprastai išsamios, taip sujaudino ir pakylėjo merginą. Ji niekaip negalėjo patikėti, kad jos taip dievinamas mokytojas perskaitė visą knygą, jau nekalbant apie tai, kiek laiko jis paaukojo rašydamas įžvalgius komentarus, lyg būtų dėstęs vampyrų aistruoliams skirtą kursą. Megė prisiminė, kad žinodamas, jog jai patinka jo kvapas, mokytojas išpurkšdavo knygos puslapius savo tualetiniu vandeniu. Aistringi rašteliai, stiprus ryšys, o tada staigi viso to pabaiga, – gerai įsivaizdavau, kokią žaizdą atvėrė šis išsiskyrimas.

Megės istorija patraukė mano dėmesį tuo metu, kai jos reikalai klostėsi labai prastai. Mane pribloškė, kad moteris, jos seksualumas ir seksualinė patirtis buvo atstumti pačiu

bjauriausiu būdu. Megės istoriją papasakosiu žvelgdama į įvykius jos akimis. Ši istorija buvo pateikta ir prisiekusiesiems, tik jie į tai pasižiūrėjo visai kitaip. Kai kurios Megės pasakojimo vietos kelia skaitytojams skausmingai gerai pažįstamą klausimą: kada, kodėl ir kas tiki moterimis – ir kada, kodėl ir kas jomis netiki.

Per visą žmonijos istoriją vyrai daužo moterims širdis tam tikru būdu. Jie jas myli arba iš dalies myli, paskui staiga atitolsta ir pabrukę uodegas tyliai sulenda į savo urvelius kelioms savaitėms ar mėnesiams išsilaižyti – ir daugiau niekada nepaskambina. O moteris laukia. Kuo stipriau ji myli ir kuo mažiau turi galimybių rinktis, tuo ilgiau laukia vildamasi, kad jis grįš sumuštu veidu, sudaužytu telefonu ir tars: „Atleisk, buvau gyvas palaidotas ir vienintelis dalykas, apie kurį pajėgiau mąstyti, buvai tu – baiminausi, kad pamanysi, jog tave palikau, nors iš tiesų tik pamečiau tavo telefono numerį – jį iš manęs pavogė tie vyrai, kurie palaidojo mane gyvą. Trejus metus varčiau telefonų knygas, kol pagaliau tave radau. Aš niekur nedingau, mano jausmai neišblėso. Tu teisi – tai būtų žiauru, neatsakinga, neįmanoma. Tekėk už manęs.“

Megė sakė, kad tariamas mokytojo nusikaltimas ją sužlugdė, bet ji turėjo tai, ką paliktos moterys retai teturi. Tam tikros galios jai suteikė jos pačios amžius ir buvusio meilužio profesija. Megės įsitikinimu, ją turėjo ginti šalies įstatymai. Tačiau iš tiesų taip nebuvo.

Kai kurios moterys laukia, nes jei nelauks, teks pripažinti išsiskyrimo grėsmę. Moteris yra įsitikinusi, kad daugiau niekada nieko negeis – tik jo. Problema gali būti ir ekonominė.

Revoliucijos dar negreitai pasieks vietas, kur žmonės dažniau aptarinėja receptus iš kokio gyvenimo būdo žurnaliūkščio nei straipsnius apie moterų nuolankumo eros pabaigą.

Namų šeimininkė iš Indianos Lina, kurios daug metų niekas nebučiavo, delsė palikti savo vyrą, nes neturėjo pinigų gyventi atskirai. Ji gerai neišmanė Indianoje galiojančių įstatymų, susijusių su prievole išlaikyti sutuoktinį. Vėliau laukė, kada kitas vyras paliks savo žmoną. Paskui vėl laukė.

Atsižvelgdami į tai, kur link mūsų šalyje pučia vėjai, galime savęs paklausti, kokį vaidmenį atliekame savo pačių gyvenime. Linkusios laukti moterys dažnai siekia kitų moterų pritarimo, kad pačios jaustųsi tvirtai.

Ori restauratorė Sloun leidžia savo vyrui stebėti, kaip ją dulkina kiti vyrai. Kartkartėmis lovoje atsiduria dvi poros, bet dažniausiai Sloun vyras paprasčiausiai stebi – vaizdo įrašė arba tiesiogiai – ją su kitu vyru. Sloun graži. Vyras žiūri, kaip ji dulkiasi su kitais, o už miegamojo lango atsiveria plati putojančio vandenyno panorama. Paėjus toliau keliu ganosi avižinių dribsnių spalvos Kotsvoldo avys. Vienam mano draugui, kuris manė, kad *ménage à trois** yra žemas, beveik niekingas dalykas, Klivlande mano sutiktų svingerių kontekste Sloun istorija pasirodė šviesi, jautri ir suprantama. O juk būtent gebėjimas suprasti leidžia mums užjausti kitus.

Galvoju apie tai, kad mane pagimdė motina, leidusi kažkokiam vyrui kiekvieną dieną žiūrėti į ją ir masturbotis, ir apie visus dalykus, kuriuos leidau kitiems daryti su manimi – gal ne tokius šokiruojančius, tačiau iš esmės ne tiek jau ir skirtingus.

* Meilė trise (pranc.).

Tada susimąstau, kiek daug visko norėjau iš vyrų. Ir kad daug tų dalykų, kurių reikalavau iš vyrų, iš tiesų norėjau gauti iš savęs ar netgi iš kitų moterų; kad daug dalykų, kurių maniau norinti gauti iš meilužio, iš tiesų troškau gauti iš motinos. Nes daugelyje mano girdėtų istorijų būtent moterys, o ne vyrai, turi daugiau įtakos kitoms moterims. Mes galime priversti vienos kitas pasijusti neelegantiškas, nešvankias, nešvarias, nemylimas, negražias. Galiausiai viskas virsta baime. Mus gąsdina vyrai, mus gąsdina kitos moterys – kartais mes taip smarkiai nerimaujame dėl to, kas mums kelia baimę, kad pasiekti orgazmą sugebame tik visiškai vienos. Apsimetame norinčios dalykų, kurių iš tiesų nenorime, kad tik niekas nepamatytų, jog negauname to, ko mums reikia.

Vyrai mano motinos nebaugino – ją baugino skurdas. Motina man papasakojo vieną istoriją. Nors tikslų aplinkybių, kaip man viską išklejo, nepamenu, žinau, kad tikrai manęs nepasisodino šalia. Tikrai neliejo man širdies prie arbatos su sausainiais ar rožinio vyno taurės. Greičiausiai tai įvyko prie virtuvės stalo, patalpai su aklinais uždarytais langais skendint „Marlboro“ dūmuose ir palei kelius retkarčiais sušmėžuojant šuniui. Ji tikriausiai šveitė stiklinį stalo paviršių.

Ta istorija buvo apie žiaurų vyrą, su kuriuo ji susitikinėjo prieš susipažindama su mano tėvu. Motina pavartojo daug įvairių žodžių – jie mane suintrigavo ir išgąsdino. Vienas tų žodžių buvo „žiaurus“.

Mama užaugo labai skurdžioje šeimoje, šlapindavosi į kibirą, vilgydavo strazdanas šlapimu, nes buvo manoma, kad tai mažina pigmentaciją. Jai teko glaustis viename kambaryje su dviem seserimis ir tėvais. Miegant lietus prasiskverbavo pro lubas ir lašėdavo jai ant veido. Ji beveik dvejus metus praleido

sanatorijoje, ten gydėsi nuo tuberkuliozės. Niekas jos nelankė, nes neturėjo pinigų atvažiuoti. Jos tėvas alkoholikas dirbo vynuogynuose. Mažasis brolis mirė nesulaukęs nė pirmojo gimtadienio.

Galiausiai mamai pavyko ištrūkti, ji persikėlė į miestą. Bet prieš pat jai išvykstant klampų vasarį susirgo jos motina. Skrandžio vėžys. Ji buvo paguldyta į vietos ligoninę, iš kurios niekas namo negrįždavo. Vieną naktį kilo pūga, ant grindinio dribo šlapias sniegas, ir mano mama buvo su tuo žiauriu vyru, kai sužinojo, kad jos motina miršta ir ryto jau nesulauks. Žiaurasis vyras per pūgą vežė mamą į ligoninę, bet jie siaubingai susikivirčio. Mama daug apie tai nepasakojo, tik pasakė, kad stipriai sningant beveik tamsoje ji atsidūrė žvyrkelio pakraštyje. Žvelgė į tamsoje tolstančias užpakalinių automobilio žibintų šviesas – daugiau užšalusiam kelyje nebuvo matyti nė vienos mašinos. Ji taip ir neatsisveikino su savo motina.

Dar ir šiandien nesu tikra, ką tame kontekste reiškė „žiaurus“. Nežinau, ar tas vyras mušė mano mamą, ar smurtavo seksualiai. Man visuomet atrodė, kad jos pasaulyje žiaurumas buvo susijęs ir su seksualine grėsme. Pačiose tamsiausiose savo fantazijose įsivaizduoju, kaip jis mėgina ją paimti tą naktį, kai jos motina guli mirties patale. Mintyse matau, kaip tas vyras mėgina jai įgelti. Tačiau mamos galvoje stipriau įsišaknijo ne vyro žiaurumas, o skurdo baimė. Kad negalėjo išsikviesti taksi ir nuvažiuoti į ligoninę. Kad nieko negalėjo padaryti. Nes neturėjo savo pinigų.

Praėjus maždaug metams po mano tėvo mirties, kai jau pajėgėme nebeverti visą dieną, motina paprašė išmokyti ją naudotis internetu. Ji niekada gyvenime nebuvo prisėdusi prie

kompiuterio. Užtrukome skausmingai ilgai, kol ji pagaliau sugebėjo parašyti vieną sakinį.

„Tiesiog pasakyk, ko nori“, – tariau, kai kiaurą dieną praleidome prie ekrano. Abi buvome suirzusios ir nusivylusios.

„Negaliu. Turiu tai padaryti pati. Viena.“

„Ką tokio?“ – paklausiau. Ji nieko nuo manęs neslėpdavo – mačiau visas jos sąskaitas, užrašus, netgi tą laišką, kuris buvo skirtas man jos netikėtos mirties atveju.

„Noriu susirasti vieną žmogų, – tyliai paaiškino. – Žmogų, kurį pažinojau dar prieš sutikdama tavo tėvą.“

Buvau priblokšta, netgi įžeista. Norėjau, kad motina amžinai liktų našlė. Norėjau, kad tėvų sąvoka išliktų nepakitusi netgi po mirties, netgi motinos laimės sąskaita. Nieko nenorėjau girdėti apie savo motinos aistras.

Tas trečias vyras – didžiulės juvelyrinių dirbinių imperijos savininkas – taip ją mylėjo, kad net atlėkė į bažnyčią norėdamas suardyti tėvų vestuves, nors netrukus jau turėjau gimti aš. Labai seniai ji man atidavė rubinų ir deimantų vėrinį – ro-dėsi, kad motina perdavė jį man norėdama nuslėpti, koks jis jai brangus. Pareiškiau, kad tegu pati mokosi naudotis kompiuteriu, bet dar nespėjusi to padaryti ji susirgo.

Galvoju apie savo motinos seksualumą ir kaip motina retkarčiais juo naudodavosi. Maži dalykėliai: kokią miną ji nutaisydavo prieš išeidama iš namų ar prieš atidarydama duris. Man tai visuomet atrodė jos stiprybė arba silpnybė, bet niekada to nesiejau su pradėjusia stipriau plakti širdimi. Kaip aš klydau.

Vis dar svarstau, kaip moteris galėjo leisti vyrui tiek dienų masturbuotis sau už nugaros. Svarstau, ar naktimis ji verkdamo. O gal ji verkdamo dėl to vienišo senio? Mūsų aistrų

atspalviai atskleidžia, kas mes esame savo jautriausiomis akimirkomis. Nusprendžiau užfiksuoti moters aistros karštį ir skausmą, kad vyrai ir kitos moterys geriau ją suprastų prieš pasmerkdami. Nes tokios yra amžinos mūsų kasdienio gyvenimo akimirkos – akimirkos, kurios mums atskleis, kas mes buvome, kas buvo mūsų kaimynai ir mamos, nors esame tvirtai įsitikinę, kad jie visai į mus nepanašūs. Tai yra trijų moterų istorija.